

Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Konusunda Üniversite Öğrencilerinin Algı Düzeylerinin Ölçülmesi: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Örneği*

Meral EROL FİDAN¹ Taner UYSAL²

¹Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Bilecik, meral.fidan@bilecik.edu.tr

²Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İİBF SBE İşletme ABD Yüksek Lisans Programı, zonguldak_208013@hotmail.com

Özet

Küreselleşen günümüz ortamında, işletmelerin varlıklarını sürdürebilmeleri için aynı dili konuşmaları gerekmektedir. Aynı dili konuşmanın yolu ise Uluslararası Muhasebe Standartları'nı uygulamakla sağlanabilmektedir. Ülkemizde standartlara uyumlaştırma çalışmaları sonucu muhasebe uygulamaları ile mevcut muhasebe uygulamaları arasında farklılıklar oluşmaktadır. Meslek adaylarının bu farklılıklar hakkında bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, muhasebe meslek adaylarının söz konusu standartlar hakkında bilgi sahibi olmaları önem arz etmektedir. Yapılan araştırma sonucunda, 20 yaş ve altı ile 21 yaş ve üstü üniversite öğrencileri arasında; işletme, uygulamalı bilimler ve muhasebe ve vergi uygulamaları bölümleri arasında; 2. sınıflarla 3. ve 4. sınıflar arasında; staj yapmış ve yapmamış öğrenciler arasında muhasebe standartlarını algılamaları bakımından istatistiki açıdan anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Öğrenciler aldıkları muhasebe derslerinde TMS/TFRS'lerden az da olsa bahsedildiğini belirtmekle beraber, genel muhasebe dersini almış öğrencilerin kendi çabalarıyla muhasebe standartlarını öğrenebileceklerine katılmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin derslerde TMS/TFRS'ler hakkında daha fazla uygulama yapılması gerektiği düşüncesinde oldukları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Finansal Raporlama Standartları, TFRS, TMS, Muhasebe Eğitimi.

Measurement Of Perception Level in University Students Regarding Turkish Accounting and Financial Reporting Standards: Bilecik Şeyh Edebali University Case

Abstract

In today's globalizing world, businesses are supposed to speak a common language to survive. The way to speak the same language is to adapt to International Accounting Standards. As a result of actions for adaptation to standards in our country, some differences between accounting implementations and current accounting implementations occur. It is crucial to inform prospective accountants at school about such differences. That is why prospective accountants must have an awareness of such standards. Results of the survey revealed that there are statistically significant differences, regarding perception of accounting standards, between students aged 20 or less and students aged 21 or more; between university students of administration, applied sciences departments and accounting and tax applications departments; between 2nd year students and 3rd- 4th year students; between students with an internship experience and those without such experience. Students stated that TAS (Turkish Accounting Standards) were taught a little in the courses they attended at school. It was also found out that they do not agree with the idea that students who have previously taken financial accounting course can learn about accounting standards by themselves. Students further commented that more practice about TAS/TFRS should be involved in classes.

Key Words: TFRS (Turkish Financial Reporting Standards), TAS (Turkish Accounting Standards), Accounting Education.

1. Giriş

Muhasebe, işletmelerin varlıklarının ve kaynaklarının oluşumunu, bunların kullanılma biçimini, işletmelerin yaptığı işlemler sonucunda bu varlıklardaki ve kaynaklardaki değişimleri, işletmelerin mali durumlarını açıklayacak bilgileri sağlayan ve bu bilgileri ilgili kişi ve kurumlara ileten bir bilgi sistemidir. Muhasebe işletmeler ile ilgili elde etmiş olduğu bilgileri rapor haline getirir ve bu raporlardan elde edilen bilgiler bilgi kullanıcılarına karar almalarında yardımcı olur.

Günümüzün küresel ve rekabetçi iş ortamında, sürekli güncellenen bilgi birikimine sahip olmak, başarı için kaçınılmaz bir anahtar haline dönüşmüştür. Bu açıdan, iş

dünyasının her alanında en güncel ve yararlı bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Öte yandan muhasebe bilgi sisteminden elde edilen bilgiler sadece vergisel açıdan değil yatırım kararları açısından da kullanılmaktadır.

Uluslararası ticaretin gelişmesiyle birlikte, farklı ülkelerde faaliyet gösteren işletmeler, o ülkelerin muhasebe uygulamalarıyla karşı karşıya kalmış ve her ülkedeki muhasebe ilke ve kurallarına göre finansal tablo düzenlemek zorunda kalmışlardır. Ülkeler arası muhasebe uygulamalarındaki farklılıklar ülkelerdeki hukuki ve mali sistemin yapısı, işletmelerin ortaklık yapısı ve buna bağlı olarak finansman yöntemleri, muhasebe mesleğinin gelişmişlik düzeyi, muhasebe bilgileri kullanıcılarının eğitim ve gelişmişlik düzeyi gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de hem ulusal hem de uluslararası alanda muhasebe uygulamalarında birliği sağlamak amacı ile 2013 yılından itibaren Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte muhasebe standartları uygulanmaya başlanmıştır. Önceleri sadece çeviri boyutunda kalan

* Bu makale Taner UYSAL'ın Doç.Dr. Meral EROL FİDAN danışmanlığında hazırlanmış olduğu "Türkiye Muhasebe Ve Finansal Raporlama Standartları Konusunda Üniversite Öğrencilerinin Bilgi Ve Algı Düzeylerinin Ölçülmesi: Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

uygulamalar daha sonra ülke koşullarına göre hazırlanarak uygulanmaya çalışılmıştır. Başlangıçta işletmelerin isteğine bırakılan uygulama daha sonra çıkarılan kanun maddeleri ile kapsama giren işletmeler için uygulanması zorunlu hâle getirilmiştir. İlk olarak Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'lerin Türkiye'de uygulanmasının zorunlu hâle gelmesi ve uygulanmaya başlanması sermaye piyasası kurulu tarafından gerçekleştirilmiştir. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)'ya bağlı halka açık işletmeler 2005 yılından itibaren vergi kanunlarına göre yaptıkları finansal raporlamalara ilave olarak TMS ve TFRS'lere göre de raporlama yapmaktadır.

Rekabetin bu denli yoğun yaşandığı günümüz ekonomilerinde işletmelerin muhasebe işlevlerinin de bu değişim ve dönüşümde yeniden organize edilip tanımlanması gerekmektedir. Değişen ekonomik koşullar işletmelerin de muhasebecilerden beklentilerini arttırmaktadır. Muhasebe eğitimi veren temel eğitim kurumları da işletmelerin beklentilerini göz önüne alıp verdikleri muhasebe eğitiminin kalitesini arttırmalı ve piyasa koşullarında uygulanabilirliğini sağlamalıdır. Muhasebe tüm toplumlarda önemli rol oynayan bir alandır. Bu nedenle, muhasebe, toplumda gerçekleşen değişime ayak uydurmalı ve ortaya çıkan gereksinimleri karşılamalıdır.

Muhasebe eğitiminin kalitesini mesleğe ilişkin bilgi ve becerinin verildiği ders programları, ders içerikleri, ders verme şekli ve araçları, öğretim elemanları ve öğrenciler belirleyecektir. Muhasebe eğitimi bir mesleki eğitim olup, bu eğitimden beklenen kişiye mesleğin gerektirdiği bilgi ve becerinin kazandırılmasıdır. Bu bilgi ve beceri ders programlarıyla öğrencilere kazandırılmaktadır ve muhasebe mesleğine ilişkin bilimsel yeterlilik hem ulusal hem de uluslararası standartlarda düzenlenmiştir. Ders programlarının bu bilimsel yeterlilik kriterlerini karşılıyor olması eğitim kalitesini ölçmede bir kriter olarak alınabilir.

TMS/TFRS'lere uyum sayesinde işletmeler ve bilgi kullanıcılarına geçmişe nazaran daha gerçekçi ve yararlı bilgiler sunulacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla TMS/TFRS'lere uygun muhasebe bilgisi ülkemiz işletmeleri ve ekonomisi açısından büyük öneme sahiptir. Yakın gelecekte uygulayıcılar olarak iş dünyasında yer almayı hedefleyen üniversite öğrencilerinin TMS/TFRS bilgisi ve gerekliliği konusundaki algılarının ölçülmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır.

2.Litaretür Özeti

Çalışma konusu ile ilgili olarak muhasebe meslek mensuplarının TMS/TFRS'ler hakkındaki algı ve bilgi düzeylerinin tespit edilmesi, standartlardan beklentilerinin saptanması ve standartlar hakkındaki düşüncelerinin belirlenmesine yönelik literatürde birçok araştırma mevcut olmakla birlikte, ön lisans, lisans ve lisansüstü öğrencileri üzerinde çok fazla çalışma yapılmamıştır. Konu ile ilgili literatür incelemesinde üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalardan bazılarına kısaca aşağıda yer verilmiştir.

Demirkutlu (2014), araştırmasında Gazi Üniversitesi işletme lisans öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada muhasebeye ilgisi yüksek olan öğrencilerle, bu alana ilgisi düşük veya orta seviyede olan öğrenciler arasında TMS/TFRS farkındalıkları açısından anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. Birinci öğretim ile ikinci öğretim öğrencileri; muhasebe alanında staj yapan veya iş tecrübesi olan

öğrencilerle olmayan öğrenciler arasında TMS/TFRS farkındalıkları açısından anlamlı bir farklılık saptamamıştır. İşletme son sınıf öğrencilerinin genel olarak TMS/TFRS konularında farkındalık sahibi olmadıkları görülürken, öğrencilerin öğrenim gördükleri üniversite ile TMS/TFRS tanınırlıkları farkındalıkları ve teknik bilgileri açısından anlamlı bir farkın varlığı tespit edilmiştir.

Ülkü ve Gökgöz (2013), çalışmalarında Yalova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) işletme bölümü öğrencileri ile Yalova Meslek Yüksek Okulu (MYO) muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerinin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) farkındalık ve algı düzeylerini araştırmış ve öğrencilerin çoğunun standartları hiç duymadıklarını ve konu hakkında eğitim almadıklarını belirlemişlerdir. Öğrencilerin önemli bir çoğunluğunun standart bilgisine sahip olmanın yaşanılan yerde veya gelecek iş yaşamında faydası olacağını düşünmekte oldukları ve okulda UFRS veya Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) ile ilgili bir dersin olması durumunda seçmek istedikleri tespit edilmiştir.

Yıldız ve Yanık (2013), çalışmasında Kocaeli Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin TMS hakkındaki algılarını ortaya koymaya çalışmıştır. Muhasebe mesleğine ilgisi yüksek olan öğrenciler ile düşük olan öğrenciler arasında; muhasebe alanında çalışmayı düşünenler ve düşünmeyenlerin algıları arasında anlamlı bir fark ortaya çıkmış, diğer faktörlerde ise anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Yanık vd.(2013), çalışmasında Kocaeli Üniversitesi'ne bağlı MYO'larda Muhasebe ve Vergi Uygulamaları programlarında öğrenim gören öğrencilerin TMS hakkındaki algılarını ortaya koymaya çalışmıştır. Muhasebe mesleğini mezuniyetten sonra icra etmeyi düşünen öğrencilerle, düşünmeyen öğrenciler, muhasebe mesleğine ilgi düzeyi yüksek olan öğrenciler ile düşük olan öğrenciler, staj ve iş tecrübesi olan öğrenciler ile olmayan öğrenciler, son sınıfta okuyan öğrenciler ile birinci sınıfta okuyan öğrenciler arasında muhasebe standartlarını algılamaları bakımından anlamlı farklar ortaya çıkmıştır. Ticaret meslek lisesi mezunu öğrenciler ile diğer liselerden mezun olan öğrenciler ve bölümü ilk sırada tercih eden öğrenciler ile 2. ve diğer sırada tercih eden öğrenciler arasında muhasebe standartlarını algılamaları bakımından anlamlı farklar ortaya çıkmamıştır.

Kurnaz (2012), Dumlupınar Üniversitesi'nde okumakta olan öğrencilerden 451'inin katılımıyla bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Öğrencilerin TMS ve TFRS hakkındaki farkındalıklarını etkileyen faktörlerin tespit etmeye yönelik çalışmasında öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelik ilgilerinin çok yüksek olduğunu belirttikleri ve TMS/TFRS'lerden bilgisi olan öğrencilerin öncelikle ticaret meslek lisesi mezunu öğrenciler olduklarının tespit edildiği belirtilmiştir. Çalışmada İİBF'de muhasebe bölümü dışında okuyan öğrencilerin muhasebe standartları hakkındaki farkındalık düzeyinin muhasebe bölümünde okuyan öğrencilerden düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca staj deneyimi olan, mesleğe ilgisinin yüksek olduğunu belirten öğrencilerin TMS/TFRS'ler hakkında bilgi sahibi olma konusunda diğer öğrencilere göre istatistiki olarak farklılaştıkları tespit edilmiştir.

Albu ve vd. (2012) çalışmalarında Romanya Bucharest Üniversitesi'nde muhasebe ve yönetim bilgi sistemleri fakültesinde okumakta olan 119 öğrenci üzerinde bir anket

çalışması gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerin ilke bazı yaklaşımlı UFRS eğitimindeki zorluklar nedeniyle muhasebeyi mantık temelli ve karmaşık kurallar bütünü olarak algıladıkları belirtilmektedir. Bununla birlikte Romanya IFRS eğitiminde IFRS'nin önemine yeterince güçlü bir etki yaratmadığı belirtilmektedir.

Patro ve Gupta'nın (2012) çalışmasında Hindistan'daki muhasebe müfredatında UFRS'lere adapte edilebilirliği üzerine 90 MBA öğrencisine yaptığı anket sonucunda UFRS müfredatına ülkede acil ihtiyaç olduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Çoğu Hintli işletme öğrencisinin UFRS'lerden habersiz olduğu belirtilmiştir. Anket katılan öğrencilerin yaş grupları ya da okudukları yıl grupları değişkenlerine göre istatistik açıdan farklılık tespit edilememiştir. Kadın ve erkek öğrenciler arasında UFRS bilgileri hakkında aralarında fark tespit edildiği belirtilmiştir. Öğrencilerin UFRS'ler ile ilgili ders almaya daha istekli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Aktaş, (2012) çalışmasında ülkemizdeki 97 devlet üniversitesinde 75 fakülte'deki işletme bölümleri ile 53 vakıf üniversitesindeki 40 işletme bölümü ders programları incelenmiştir. Muhasebe standartlarına ilişkin ders verilen devlet ve vakıf üniversitelerinin sadece % 4'ünde muhasebe standartları dersinin zorunlu ders olduğu, devlet üniversitelerinin % 24'ünde, vakıf üniversitelerinin ise % 19'unda seçmeli ders olduğu tespit edilmiştir. Muhasebe standartlarına ilişkin ayrı bir dersin ders programlarında yer almamasının bu bölümlerdeki öğrencilere bilgilendirme yapılmadığı anlamına gelmediği belirtilmekle birlikte bu durumun tamamen öğretim elemanının inisiyatifinde olduğu da belirtilmektedir.

Dağlar ve vd. (2011), çalışmasında Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'ne bağlı meslek yüksekokullarında öğrenim gören muhasebe ve vergi uygulamaları programı öğrencilerine TMS hakkındaki farkındalık ve düzeylerini ölçen sorular sormuşlardır. Özellikle muhasebe mesleğine ilgisi yüksek olan ve mezun olduktan sonra muhasebecilik yapmayı düşünen öğrencilerin muhasebe standartları hakkındaki farkındalıklarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

James ve Blaszczyński (2010), muhasebe öğrencilerinin UFRS algısı konusunda bir çalışma yapmışlardır. Çalışmada yazarlar, öğrencilerin yarısının ABD'nin ülke olarak hazırlayıp uygulamaya geçirdiği kendi muhasebe standartları (US GAAP) ve UFRS'yi ABD'de finansal raporlama standardı olarak gördüklerini, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ise (%72) sadece UFRS'yi finansal raporlama standardı olarak gördüklerini ortaya koymuşlardır. Ayrıca bu çalışmada, muhasebe eğitimi almayan öğrencilerin, muhasebe eğitimi alan öğrencilere göre US GAAP'i finansal raporlamada küresel raporlama standardı olarak daha fazla kabul ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Poria (2009), Hindistan'da yaptığı araştırma ile UFRS/UMS'nin benimsenme ve uygulanma sürecinde karşılaşılan en önemli sorunları tespit etmeye çalışmış ve standartlara ilişkin eğitim sorunu ile bilgi kullanıcılarının söz konusu uluslararası uygulamaların etkisine yönelik farkındalık eksikliğinin en önemli sorunlar olduğunu tespit etmiştir.

3.Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, üniversite eğitim gören ön lisans ve lisans öğrencilerinin Türkiye Muhasebe ve Finansal

Raporlama Standartları konusunda belirlenen değişkenler (yaş, bölüm, sınıf ve staj yapmış olma) açısından aralarında farklılık olup olmadığını belirlemektir. Ayrıca öğrencilerin verdikleri cevaplara göre üniversite eğitimleri sırasında aldıkları TMS ve TFRS eğitimi hakkında durum tespiti yapmaktır.

4.Araştırmanın Önemi

TMS ve TFRS'nin ülkemiz işletmelerinde uygulamaya geçiş sürecinde üniversitelerde özellikle muhasebe derslerinin ağırlıklı olduğu ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim programlarında verilen muhasebe eğitiminin de bu zorunluluğa ayak uydurması gerekliliği doğmuştur. Birçok üniversite müfredat programlarına TMS/TFRS konularını eklemeye başlayarak öğrencilere bu konular hakkında teorik olarak bilgilendirmeye çalışmışlardır. Bu çalışma ile henüz yeni kurulmuş üniversiteler grubunda olan Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi'nde muhasebe eğitimi alan bölüm ve program öğrencilerinin Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları hakkındaki bilgi ve algı düzeyleri tespit edilmeye çalışılacaktır.

5.Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Bu çalışmanın örneklemini Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri, Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu (UBY) Muhasebe ve Denetim Bölümü ile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümleri ikinci sınıf öğrencileri ve Üniversite'nin Meslek Yüksekokullarında Muhasebe ve Vergi Uygulamaları (MUVU) programlarında okumakta olan ikinci sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Bu çerçevede 2015- 2016 güz döneminde yukarıda belirtilen bölüm ve programlara kayıtlı toplam öğrenci sayısı 893'tür. Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi formülü (Nakip, 2003: 212-214) kullanılmış ve % 95 güven düzeyinde ve \pm % 5 sapma aralığında önerilen örneklem büyüklüğü olarak 269 öğrenci ile anket yapılması gerektiği hesaplanmıştır. Toplamda 370 anket toplanmış olup, 367'si değerlendirmeye uygun görülmüştür. % 95 güven düzeyinde toplanması gereken örnek büyüklüğünün tamamına ulaşılmıştır.

İşletme bölümüne kayıtlı toplam öğrenci sayısı 684 olup, 249 öğrenciye ulaşılmıştır. Uygulamalı bilimlerde kayıtlı öğrenci sayısı 73 olup, 38 tanesine ve MYO Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Programları ikinci sınıflara kayıtlı 136 öğrenciden 80 tanesine ulaşılmıştır. Çalışma 2015-2016 güz döneminde yukarıda belirtilen bölümler ve program öğrencileri ile sınırlıdır. Güz dönemi olması ve 1.sınıf öğrencilerinin muhasebe derslerini yeni almaya başlamaları nedeniyle 1. Sınıf öğrencileri kapsama dâhil edilmemiştir.

6.Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada anket yöntemi kullanılmış olup, araştırmacılar tarafından hazırlanan anket metninin sadece iki bölümü bu çalışmada kullanılmıştır. Birinci bölümde öğrencilerin demografik özellikleri ile ilgili 10 soru, ikinci bölümde TMS/TFRS hakkındaki görüşlerini tespit etmeye yönelik 5'li Likert (5. Kesinlikle katılıyorum, 4.Katılıyorum, 3. Fikrim Yok, 2. Katılmıyorum, 1. Kesinlikle Katılmıyorum) ile ölçülen 25 soru sorulmuştur. Veriler IBM SPSS 21 Programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

7.Araştırmanın Güvenilirlik Düzeyi

Çalışmada Cronbach's Alpha 0,822 olarak hesaplanmış olup, istatistikî açıdan yeterli bir değerdir.

Güvenilirlik analizinde kullanılan ölçüt, her bir değişken ve soru havuzunun toplamı için hesaplanan Cronbach Alpha değeridir. Bu değer "0" ile "1" arasında değişmektedir. Alpha değeri 0,60 ile 0,80 arasında olduğunda güvenilirliğin iyi; 0,80 ile 1,00 arasında olduğunda ise güvenilirliğin yüksek olduğu belirtilmektedir (Kozak, 2014: 146).

8.Araştırmada Test Edilen Hipotezler

H1: TMS/TFRS'leri algılama düzeyleri konusunda öğrencilerin yaşları arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Ön lisans veya lisans eğitimine yeni başlamış öğrencilerin yaşları ile son sınıfa gelmiş öğrencilerin yaşları farklı olacağından, aradan geçen sürede öğrencilerin okudukları dersler açısından aldıkları eğitim düzeylerinde de farklılık olacaktır. Bu da öğrencilerin yaş farkı sebebiyle TMS/TFRS'ler hakkındaki algı düzeylerinin farklı olmasına neden olacaktır. H1 hipotezi ile bu durum test edilmeye çalışılacaktır.

H2: TMS/TFRS'leri algılama düzeyleri konusunda öğrencilerin okudukları bölümler arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırmanın yapıldığı bölüm ve programlardaki müfredat programlarında muhasebe dersleri yer almakla birlikte, müfredat programlarındaki muhasebe derslerinin sayısı ve içeriği aynı değildir. Bu nedenle muhasebe dersleri içermekle birlikte aralarında sayı ve içerik yönünden farklar olan bu bölüm ve programlarda okuyan öğrencilerin aralarında TMS/TFRS'leri algılama düzeyleri açısından fark olması gerektiği düşünülmektedir. H2 hipotezi ile bu durum test edilecektir.

H3: TMS/TFRS'leri algılama düzeyleri konusunda öğrencilerin okuduğu sınıflar arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Ön lisans ve lisans eğitimine başlamış 1. sınıf öğrenciler ile son sınıfa gelmiş öğrenciler arasında TMS/TFRS'ler hakkındaki bilgi düzeyinin farklı olacağı üniversitelerdeki ilgili bölüm ders programlarının müfredatları açısından

bakıldığında açıkça görülebilmektedir. H3 hipotezi ile bu durum test edilmeye çalışılacaktır.

H4: TMS/TFRS'leri algılama düzeyleri konusunda öğrencilerin staj tecrübesi arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık vardır.

Ön lisans ve lisans bölüm ve programlarında okuyan bazı öğrenciler muhasebe alanında staj yapmış ya da yapmaktadır. Bu durum staj görmüş öğrencilerle görememiş öğrenciler arasında TMS/TFRS'ler hakkındaki algı düzeylerinde farklılık yaratmaktadır. H4 hipotezi ile bu durum test edilmeye çalışılacaktır.

9.Araştırmanın Frekans Sonuçları

Değerlendirmeye alınan 367 adet anket sonuçlarına göre öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir. Ankete katılan öğrencilerin bölümleri açısından bakıldığında öğrencilerin % 67,8'i işletme bölümü öğrencileri oldukları, % 5,7'si Muhasebe ve Denetim bölümü öğrencileri olduğu, % 21,8'i Muhasebe Vergi ve Uygulamaları bölümü ve % 4,6'sı Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik bölümü öğrencileri oldukları görülmüştür. Öğrencilerin % 55'i ikinci sınıf, % 22,3'ü üçüncü sınıf, % 22,6'sı ise dördüncü sınıf öğrencisi oldukları belirlenmiştir. Öğrencilerin % 33,8'inin staj tecrübesinin olduğu, % 66,2'sinin ise, staj tecrübesi olmadığı verdiği cevaplardan anlaşılmaktadır. Öğrencilerin % 64'ü mesleği icra etmeyi düşündüğü, % 35,7'si muhasebe alanında çalışmayı düşünmediğini belirttiği görülmüştür.

Tablo 2'ye bakıldığında öğrencilerin aldıkları muhasebe derslerinde az da olsa TMS/TFRS konularından bahsedilip bahsedilmediği sorusuna verilen cevaplarda öğrencilerin % 76'sının bahsedildiği cevabı verirken, % 24'ünün ise hayır cevabı vererek bahsedilmediğini belirttiği görülmektedir. Öğrencilere standartlarla ilgili olarak açılmış seçmeli bir ders alıp almadığı sorusuna da Öğrencilerin % 88,6'sı hayır cevabı vererek seçmeli ders almadıklarını, % 11,4'ü ise evet cevabı vererek seçmeli ders aldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilere standartlarla ilgili aldıkları ders saatinin yeterli olup olmadığı sorulduğunda ise % 25,3'ü yeterli görürken % 74'1'i de yetersiz gördüğünü belirtmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılanların Demografik Özellikleri

Cinsiyet	F	%	Yaş Dağılımı	F	%
Kadın	219	59,7	20 ve altı	152	41,4
Erkek	148	40,3	21 ve üstü	215	58,6
Toplam	367	100,0	Toplam	367	100,0
Bölüm	F	%	Mezun Olunan Lise Türü	F	%
İşletme	249	67,8	Düz Lise	147	40,1
Muhasebe ve Denetim	21	5,7	Anadolu Lisesi	54	14,7
MVU	17	4,6	Ticaret Meslek Lisesi	66	18,0
Turizm İşletm.ve Otelcilik	80	21,8	Diğer Meslek Liseleri	83	22,6
Toplam	367	100,0	Diğer	17	4,6
			Toplam	367	100,0
Sınıf Düzeyi	F	%	Staj Tecrübesi	F	%
2. Sınıf	202	55,0	Evet	124	33,8
3.Sınıf	82	22,3	Hayır	243	66,2
4.Sınıf	83	22,6	Toplam	367	100,0
Toplam	367	100,0	Muhasebeye İlgili Düzeyi	F	%
Meslekte Çalışma İsteği	F	%	Düşük	90	24,5
Evet	235	64,0	Orta	217	59,1
Hayır	131	35,7	Yüksek	59	16,1
Cevapsız	1	0,3	Cevapsız	1	0,3
Toplam	367	100,0	Toplam	367	100,0

Tablo 2: Araştırmaya Katılanların TMS/TFRS Dersleri İle İlgili Özellikleri

Cevap	Alınan Derslerde Standartlardan Bahsedilme Durumu		TMS/TFRS Standartları Hakkında Açılmış Ayrı Bir Seçmeli Ders Alma Durumu		Standartlarla İlgili Ders Saati Yeterli mi?	
	F	%	F	%	F	%
Evet	279	76,0	42	11,4	93	25,3
Hayır	88	24,0	325	88,6	272	74,1
Cevapsız					2	0,5
Toplam	367	100,0	367	100,0	367	100,0

Tablo 3: Genel Frekans Analizi Sonuçları

Genel Düşünceler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama
	1	2	3	4	5	
1.Genel Muhasebe dersini almış olan öğrenciler TMS/TFRS'yi kendi çabaları ile öğrenebilir.	51	117	103	87	9	2,69
2.Standartların karmaşık olması nedeniyle TMS/TFRS eğitimlerinin üniversite eğitimi sırasında verilmesi tamamlanması mümkündür.	29	78	129	107	24	3,05
3.TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar işletmelerin durumunu, mevcut geleneksel muhasebe uygulamalarına göre şeffaf bir biçimde ortaya koymayı sağlamıştır.	10	28	175	120	34	3,38
4.TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar daha ayrıntılı hale gelmiştir.	14	30	157	133	33	3,38
5.TMS/TFRS'lerin iyi şekilde öğrenilmesinin muhasebe mesleğini icra edenler/edecekler için oldukça gerekli olduğuna inanıyorum.	36	31	103	128	69	3,44
6. TMS/TFRS Eğitimlerinin TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına vermeye başlanması uygulama sürecini kolaylaştırmıştır.	16	24	213	87	27	3,23
7.TMS/TFRS'ler ülkemizdeki muhasebe meslek mensuplarının mesleki saygınlıklarının gelişimine olumlu katkı sağlamıştır.	17	46	167	108	29	3,23
8.TMS/TFRS standartları ülkemizdeki muhasebe uygulamalarını dünya ile oldukça uyumlu hale getirir.	12	33	157	128	37	3,40
9.TMS/TFRS'ler muhasebe meslek mensuplarının dünyadaki diğer meslek mensuplarıyla ortak bir dil konuşmalarını sağlamıştır.	12	38	166	119	32	3,33
10.Ülkemizde Tekdüzen Muhasebe Sisteminin yeterli olduğunu ve TMS/TFRS'nin uygulanmasına gerek olmadığını düşünüyorum.	49	76	167	60	15	2,77
11.TMS/TFRS'lerde çok fazla ayrıntı ve detaya inilmesi mali tabloların hazırlanmasını güçleştirmektedir.	23	45	174	89	36	3,19

12. TMS/TFRS eğitimlerinin Ticaret Meslek Liselerinde verilmesi daha doğru olur.	46	57	124	96	44	3,10
13. TMS/TFRS'lerin uygulanmasında mevcut muhasebe hesap planı yerine başka bir hesap planı oluşturulmalıdır.	28	55	216	55	13	2,92

Tablo 3: Genel Frekans Analizi Sonuçları (Devamı)

<u>Genel Düşünceler</u>	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Ortalama
	1	2	3	4	5	
14. TMS/TFRS eğitimi ilgili lisans ve önlisans programlarında ayrı bir ders olarak açılarak verilmelidir.	27	49	95	131	65	3,43
15. Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.	88	90	138	40	11	2,44
16. Okuduğum bölümde TMS/TFRS dersleri zorunlu ders olarak verilmelidir.	41	70	109	111	36	3,08
17. TMS/TFRS ile ilgili aldığım eğitimlerde üniversitedeki ders hocalarımı yeterli buluyorum.	54	80	122	79	32	2,88
18. TMS/TFRS hakkında daha fazla teorik bilgi verilmesi gerekir.	25	31	123	122	66	3,47
19. TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir.	27	28	117	117	78	3,52
20. TMS/TFRS uygulamalarının muhasebe paket programlarıyla birlikte anlatılması gerekir.	21	26	134	116	70	3,51
21. TMS/TFRS'ler VUK, TTK, KVK'lara göre muhasebe uygulamalarına daha fazla esneklik getirmiştir.	18	27	242	59	21	3,10
22. TMS/TFRS'ye göre hazırlanan finansal tabloların kalite düzeyi daha da artmıştır.	11	15	210	117	14	3,29
23. TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.	9	15	185	133	25	3,41
24. TMS/TFRS eğitiminin mesleği icra etmeyi seçen kişilere ilgili kurum ve özel kuruluşlar aracılığıyla verilmesi daha doğru olur.	16	39	178	109	25	3,24
25. TMS/TFRS eğitiminin muhasebe stajına başlamış kişilere meslek odaları aracılığıyla verilmesi daha doğru olur.	12	42	145	135	33	3,37

Öğrencilerin TMS/TFRS uygulamaları hakkındaki genel düşüncelerini ölçmek için 25 adet soru 5'li Likert ölçeği kullanılarak sorulmuş ve cevaplamaları istenmiştir. Tablo 3'te verilen cevaplar ve ortalama değerleri görülmektedir.

Ortalama değerlere göre incelendiğinde en yüksek AO değeri (3,52) "TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir" ifadesi almıştır. Öğrenciler TMS/TFRS'ler hakkında derslerde daha fazla uygulama yapılması gerektiğine katıldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca "TMS/TFRS uygulamalarının muhasebe paket programlarıyla birlikte anlatılması gerekir" ifadesi (3,51) ortalama sonucu ile ikinci en yüksek AO değerini almıştır. Bu sonuç ile öğrencilerin TMS/TFRS uygulamalarını paket programlarla anlatılması gerektiği düşüncesinde oldukları ortaya çıkmıştır.

En düşük AO değerlerinden ilki (2,44) ile "Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim" ifadesi almıştır. Bu sonuçla öğrencilerin muhasebe standartları ile ilgili kurumlar

hakkında bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. İkinci en düşük AO değeri sırasında (2,69) AO değeri ile "Genel Muhasebe dersini almış olan öğrenciler TMS/TFRS'yi kendi çabaları ile öğrenebilir" ifadesi bulunmuştur. Öğrenciler genel muhasebe derslerini alsalar bile TMS/TFRS'yi kendi çabalarıyla öğrenebileceklerini düşünmedikleri görülmüştü.

10. Araştırmanın Test Analizi Sonuçları

Ankete verilen cevapların analizinde frekans, ortalama ve standart sapma değerlendirmeleriyle birlikte t-testi ve Tek Yönlü Anova testi uygulanmıştır. Yaş değişkenine göre yapılan t-testi analizi sonucunda Tablo 4'te görülen ve aşağıda açıklanan 5 ifadede istatistiki olarak anlamlı fark ($P \leq 0,05$) tespit edilmiştir.

- "TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar işletmelerin durumunu, mevcut geleneksel muhasebe uygulamalarına göre şeffaf bir biçimde ortaya koymayı sağlamıştır" ifadesine verilen cevaplara göre 21 yaş ve üstü öğrenciler ve 20 yaş ve altındaki öğrenciler arasında istatistiki fark olduğu tespit edilmiştir.

- “TMS/TFRS’lerde çok fazla ayrıntı ve detaya inilmesi mali tabloların hazırlanmasını güçleştirmektedir” ifadesine verilen cevaplara göre 21 yaş ve üstü öğrenciler ve 20 yaş ve altındaki öğrenciler arasında istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir. Yaşça küçük olan öğrencilerin bu ifade için “fikrim yok” seçeneğini daha fazla işaretledikleri görülmektedir.
- “TMS/TFRS eğitimi ilgili lisans ve ön lisans programlarında ayrı bir ders olarak açılarak verilmelidir” ifadesine verilen cevaplara göre 21 yaş ve üstü öğrenciler ve 20 yaş ve altındaki öğrenciler arasında istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir.
- “TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir” ifadesine verilen cevaplara göre 21 yaş ve üstü öğrenciler ve 20 yaş ve altındaki öğrenciler arasında istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir.
- “TMS/TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar” ifadesine verilen cevaplara göre 21 yaş ve üstü öğrenciler ve 20 yaş ve altındaki

öğrenciler arasında istatistikî istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir.

“H1: Öğrencilerin yaşları ile TMS/TFRS’leri algılama düzeyleri arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi yukarıda sayılan 5 ifade için kabul, diğer 20 ifade için reddedilmiştir.

Tablo 5’de öğrencilerin okudukları bölümler açısından aralarında istatistikî farklılık olup olmadığının tespiti için uygulanan One-Way ANOVA testi (Altunışık vd., 2007: 182-183) sonuçları görülmektedir. Verilerin analizinde, grupların varyansları homojen özellik göstermediğinden dolayı Dunnett’s T3 testi kullanılmıştır.

Tablo 5’teki 6 ifadede istatistikî anlamlı fark olduğu ($P \leq 0,05$) tespit edilen sonuçlar koyu punto ile gösterilmiştir. Öğrencilerin okudukları bölüm değişkeni açısından Anova analiziyle tespit edilen 6 ifadede hangi bölümler arasında istatistikî fark olduğunun tespiti için Dunnett T3 testi uygulanmıştır. Tablo 6’da hangi bölümler arasında istatistikî fark olduğuna dair sonuçlar gösterilmektedir.

Tablo 4: TMS/TFRS Hakkında Genel Düşüncelerini Ölçen İfadelerin Yaş Değişkenine Göre T-Test Analizi Sonuçları

İfade	Yaş	F	AO	SS	t	sd	Sig. Levene	P T-Testi
TMS/TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar işletmelerin durumunu, mevcut geleneksel muhasebe uygulamalarına göre şeffaf bir biçimde ortaya koymayı sağlamıştır.	20 ve Altı	152	2,71	1,040	-2,860	365	,030	,004
	21 ve Üstü	215	2,67	1,070	-2,886	335,166		,004*
TMS/TFRS’lerde çok fazla ayrıntı ve detaya inilmesi mali tabloların hazırlanmasını güçleştirmektedir.	20 ve Altı	152	3,01	,895	-3,039	365	,000	,003
	21 ve Üstü	215	3,32	1,030	-3,112	349,700		,002*
TMS/TFRS eğitimi ilgili lisans ve ön lisans programlarında ayrı bir ders olarak açılarak verilmelidir.	20 ve Altı	152	3,24	1,185	-2,653	365	,355	,008*
	21 ve Üstü	215	3,56	1,100	-2,620	309,878		,009
TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir.	20 ve Altı	152	3,38	1,127	-1,991	365	,817	,047*
	21 ve Üstü	215	3,62	1,121	-1,989	319,369		,048
TMS/TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.	20 ve Altı	152	3,30	,764	-2,202	365	,228	,028*
	21 ve Üstü	215	3,48	,784	-2,212	330,514		,028

* $p \leq 0,05$, N: Cevaplayan Sayısı, AO: Aritmetik Ortalama, SS: Standart Sapma, Sd: Serbestlik Derecesi

Tablo 5: Öğrencilerin Bölümleri Açısından TMS/TFRS Hakkındaki Düşünceleri İçin One Way Anova Testi

İfadeler	sd	Ortalama Kare	F	Sig.
TMS/TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar işletmelerin durumunu, mevcut geleneksel muhasebe uygulamalarına göre şeffaf bir biçimde ortaya koymayı sağlamıştır.	2	4,743	6,611	,002
	364	,717		
Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.	2	11,011	10,262	,000
	364	1,073		
TMS/TFRS ile ilgili aldığım eğitimlerde üniversitedeki ders hocalarımı yeterli buluyorum.	2	7,109	5,355	,005
	364	1,328		
TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir.	2	8,052	6,521	,005
	364	1,235		
TMS/TFRS hakkında daha fazla teorik bilgi verilmesi gerekir.	2	4,786	4,090	,018
	364	1,170		
TMS/TFRS uygulamalarının muhasebe paket programlarıyla birlikte anlatılması gerekir.	2	3,158	2,850	,059
	364	1,108		

* $p \leq 0,05$

- “TMS/TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar işletmelerin durumunu, mevcut geleneksel muhasebe uygulamalarına göre şeffaf bir biçimde ortaya koymayı sağlamıştır” ifadesinde İşletme bölümü öğrencileri ile Muhasebe ve

Vergi Uygulamaları öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark işletme bölümü öğrencileri lehine,

- “Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim” ifadesinde İşletme bölümü öğrencileri ile Muhasebe ve Vergi

Uygulamaları öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencileri lehine,

- “TMS/TFRS ile ilgili aldığım eğitimlerde üniversitedeki ders hocalarımı yeterli buluyorum” ifadesinde İşletme bölümü öğrencileri ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencileri lehine,
- “TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir.” ifadesinde İşletme bölümü öğrencileri ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencileri lehine, ayrıca; İşletme bölümü öğrencileri ile Uygulamalı Bilimler bölümü öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark işletme bölümü öğrencileri lehine,

- “TMS/TFRS hakkında daha fazla teorik bilgi verilmesi gerekir” ifadesinde İşletme bölümü öğrencileri ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark işletme bölümü öğrencileri lehine fark olduğu tespit edilmiştir.

- “TMS/TFRS uygulamalarının muhasebe paket programlarıyla birlikte anlatılması gerekir” ifadesinde İşletme bölümü öğrencileri ile Muhasebe ve Vergi Uygulamaları öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark işletme bölümü öğrencileri lehine fark olduğu tespit edilmiştir.

“H2: Öğrencilerin okudukları bölümler ile TMS/TFRS’leri algılama düzeyleri arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi Tablo 6’daki sayılan 6 ifade için kabul, Tablo 6’da gösterilmemiş olan diğer 19 ifade için reddedilmiştir.

Tablo 6: Öğrencilerin Bölümleri Açısından TMS/TFRS Hakkındaki Düşünceleri İçin Dunnett T3 Testi

İfade	Bölümler	Bölümler	Ortalama Farkı	Std. Hata	P
TMS/TFRS’ye göre hazırlanan mali tablolar işletmelerin durumunu, mevcut geleneksel muhasebe uygulamalarına göre şeffaf bir biçimde ortaya koymayı sağlamıştır.	İşletme	UB	,140	,148	,722
		MVU	,394*	,098	,000*
	UBY	İşletme	-,140	,148	,722
		MVU	,255	,159	,302
	MVU	İşletme	-,394*	,098	,000*
		UB	-,255	,159	,302
Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.	İşletme	UB	,433	,186	,069
		MVU	-,560*	,146	,000*
	UBY	İşletme	,433	,186	,069
		MVU	-,127	,194	,885
	MVU	İşletme	,560*	,113	,000*
		UB	,127	,194	,885
TMS/TFRS ile ilgili aldığım eğitimlerde üniversitedeki ders hocalarımı yeterli buluyorum.	İşletme	UB	-,542*	,217	,046
		MVU	-,341*	,127	,023*
	UBY	İşletme	,542*	,217	,046
		MVU	,202	,227	,754
	MVU	İşletme	,341*	,127	,023*
		UB	-,202	,227	,754
TMS/TFRS hakkında daha fazla teorik bilgi verilmesi gerekir.	İşletme	UB	,373	,219	,258
		MVU	,332*	,118	,017*
	UBY	İşletme	-,372	,219	,258
		MVU	-,039	,228	,997
	MVU	İşletme	-,332*	,148	,017*
		UB	,039	,228	,997
TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir.	İşletme	UB	,531*	,213	,048*
		MVU	,400*	,118	,003*
	UBY	İşletme	-,531*	,213	,048*
		MVU	-,131	,220	,910
	MVU	İşletme	-,400*	,118	,003*
		UB	,131	,220	,910
TMS/TFRS uygulamalarının muhasebe paket programlarıyla birlikte anlatılması gerekir.	İşletme	UB	,260	,192	,445
		MVU	,290*	,111	,028*
	UBY	İşletme	-,260	,192	,445
		MVU	,030	,197	,998
	MVU	İşletme	-,290*	,111	,028*
		UB	-,030	,197	,998

*p≤0,05

Tablo 7: Öğrencilerin Okudukları Sınıflar Açısından TMS/TFRS Hakkına Genel Düşüncelerini Ölçen İfadeler İçin One Way Anova Testi

İfadeler	sd	Ortalama Kare	F	Sig.
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar daha ayrıntılı hale gelmiştir.	2 364	4,235 ,792	5,346	,008
TMS/TFRS Eğitimlerin TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına verilmeye başlanması uygulama sürecinikolaylaştırmıştır.	2 364	2,499 ,710	3,522	,031
TMS/TFRS'ler ülkemizdeki muhasebe meslek mensuplarının mesleki saygınlıklarının gelişimine olumlu katkı sağlamıştır.	2 364	3,352 ,855	3,921	,021
TMS/TFRS standartları ülkemizdeki muhasebe uygulamalarını dünya ile oldukça uyumlu hale getirir.	2 364	3,884 ,802	4,842	,008
TMS/TFRS'lerde çok fazla ayrıntı ve detaya inilmesi mali tabloların hazırlanmasını güçleştirmektedir.	2 364	13,236 ,907	14,598	,000
TMS/TFRS eğitimi ilgili lisans ve önlisans programlarında ayrı bir ders olarak açılarak verilmelidir.	2 364	5,984 1,286	4,654	,010
Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.	2 364	8,151 1,089	7,487	,001
Okuduğum bölümde TMS/TFRS dersleri zorunlu ders olarak verilmelidir.	2 364	8,313 1,291	6,441	,002
TMS/TFRS hakkında daha fazla teorik bilgi verilmesi gerekir.	2 364	5,879 1,164	5,050	,007
TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir.	2 364	8,087 1,295	6,550	,002
TMS/TFRS uygulamalarının muhasebe paket programlarıyla birlikte anlatılması gerekir.	2 364	4,506 1,101	4,093	,017
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan finansal tabloların kalite düzeyi daha da artmıştır.	2 364	2,162 ,538	4,018	,019
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar, işletmelere stratejik ve önemli kararların alınmasında doğru ve güvenilir finansal bilgi sunar.	2 364	4,117 ,589	6,988	,001

*p≤0,05

Tablo 7'de öğrencilerin okudukları sınıflar açısından aralarında istatistiki fark olup olmadığının tespiti için Anova testi uygulanmıştır. Tablo 7'deki 13 ifadeye istatistiki anlamlı fark olduğu (P≤0,05) tespit edilen sonuçlar koyu punto ile gösterilmiştir. Öğrencilerin sınıf değişkeni açısından Anova analiziyle tespit edilen 13 ifadeye hangi gruplar arasında istatistiki fark olduğunun tespiti için Dunnett T testi uygulandığında bu 13 ifadeden sadece Tablo 8'de görülen 7 ifadeye öğrencilerin okudukları sınıfları açısından aralarında istatistiki anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı değerler koyu punto ile gösterilmektedir.

- “TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar daha ayrıntılı hale gelmiştir.” ifadesinde ikinci sınıf öğrencileri ile üçüncü sınıf öğrencileri arasında üçüncü sınıf öğrencileri lehine istatistiki fark çıkmıştır.
- “TMS/TFRS Eğitimlerin TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına verilmeye başlanması uygulama sürecinikolaylaştırmıştır.” ifadesinde ikinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında dördüncü sınıf öğrencileri lehine istatistiki fark çıkmıştır.
- “TMS/TFRS'ler ülkemizdeki muhasebe meslek mensuplarının mesleki saygınlıklarının gelişimine olumlu katkı sağlamıştır.” ifadesinde üçüncü sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında dördüncü sınıf öğrencileri lehine istatistiki fark çıkmıştır.
- “TMS/TFRS standartları ülkemizdeki muhasebe uygulamalarını dünya ile oldukça uyumlu hale getirir.”

ifadesinde ikinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında dördüncü sınıf öğrencileri lehine istatistiki fark çıkmıştır.

- “TMS/TFRS'lerde çok fazla ayrıntı ve detaya inilmesi mali tabloların hazırlanmasını güçleştirmektedir.” ifadesinde ikinci sınıf öğrencileri ile üçüncü sınıf öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark üçüncü sınıf öğrencileri lehine, ayrıca; ikinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında dördüncü sınıf öğrencileri lehine istatistiki fark çıkmıştır.
- “TMS/TFRS eğitimi ilgili lisans ve ön lisans programlarında ayrı bir ders olarak açılarak verilmelidir.” ifadesinde ikinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında dördüncü sınıf öğrencileri lehine istatistiki fark çıkmıştır.
- “Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.” ifadesinde ikinci sınıf öğrencileri ile üçüncü sınıf öğrencileri arasında fark tespit edilmiş olup, fark ikinci sınıf öğrencileri lehine, ayrıca; ikinci sınıf öğrencileri ile dördüncü sınıf öğrencileri arasında ikinci sınıf öğrencileri lehine istatistiki fark çıkmıştır.

Tablo 8: Öğrencilerin Okudukları Sınıfları Açısından TMS/TFRS Hakkına Genel Düşüncelerini Ölçen İfadeler İçin Dunnett T3 Testi

İfade	Sınıfı	Sınıfı	Ortalama Farkı	Std. Hata	P
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan mali tablolar daha ayrıntılı hale gelmiştir.	2	3	-,357*	,104	,002*
		4	-,229	,130	,223
	3	2	,357*	,104	,002*
		4	,128	,143	,752
TMS/TFRS Eğitimlerinin TÜRMOB tarafından meslek mensuplarına verilmeye başlanması uygulama sürecinikolaylaştırmıştır.	2	3	-,037	,116	,984
		4	-,287*	,109	,027*
	3	2	0,37	,116	,984
		4	-,251	,137	,191
TMS/TFRS'ler ülkemizdeki muhasebe meslek mensuplarının mesleki saygınlıklarının gelişimine olumlu katkı sağlamıştır.	2	3	,152	,124	,529
		4	-,245	,119	,119
	3	2	-,152	,124	,529
		4	-,397*	,146	,022*
TMS/TFRS standartları ülkemizdeki muhasebe uygulamalarını dünya ile oldukça uyumlu hale getirir.	2	3	,245	,119	,119
		4	,397*	,116	,022*
	3	2	-,233	,116	,134
		4	-,335*	,116	,013*
TMS/TFRS'lerde çok fazla ayrıntı ve detaya inilmesi mali tabloların hazırlanmasını güçleştirmektedir.	2	3	,102	,137	,838
		4	-,102	,137	,838
	3	2	,335*	,116	,013*
		4	,102	,137	,838
TMS/TFRS eğitimi ilgili lisans ve önlisans programlarında ayrı bir ders olarak açılarak verilmelidir.	2	3	-,233	,116	,134
		4	-,335*	,116	,013*
	3	2	,352*	,137	,034*
		4	-,237	,157	,169
TMS/TFRS eğitimi ilgili lisans ve önlisans programlarında ayrı bir ders olarak açılarak verilmelidir.	2	3	,649*	,118	,000*
		4	-,297	,157	,169
	3	2	-,367	,155	,056
		4	-,359*	,143	,038*
Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.	2	3	,367	,155	,056
		4	,008	,178	1,000
	3	2	,359*	,143	,038*
		4	-,008	,178	1,000
Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.	2	3	-,390*	,147	,026*
		4	,453*	,140	,004*
	3	2	-,390*	,147	,026*
		4	,063	,179	,979
4	2	-,453*	,140	,004*	
	3	-,063	,179	,979	

*p≤0,05

Tablo 9: Öğrencilerin Staj Yapmaları Açısından TMS/TFRS Hakkına Genel Düşüncelerini Ölçen İfadeler İçin Independent Sample T-Test Analizi

İfade	Cevap	N	AO	SS	t	Sd	Sig. Levene	P T-Testi
Genel Muhasebe dersini almış olan öğrenciler TMS/TFRS'yi kendi çabaları ile öğrenebilir.	Evet	124	2,90	1,081	2,688	365	,820	,008*
	Hayır	243	2,58	1,031	2,647	237,644		,009
TMS/TFRS'lerin iyi şekilde öğrenilmesinin muhasebe mesleğini icra edenler/edecekler için oldukça gerekli olduğuna inanıyorum.	Evet	124	3,60	,953	1,876	365	,000	,069
	Hayır	243	3,36	1,270	2,055	315,344		,041*
Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim.	Evet	124	2,64	,974	2,505	365	,065	,013*
	Hayır	243	2,35	1,093	2,600	274,259		,010
Okuduğum bölümde TMS/TFRS dersleri zorunlu ders olarak verilmelidir.	Evet	124	3,35	1,036	3,152	365	,125	,002*
	Hayır	243	2,95	1,118	3,294	279,374		,001
TMS/TFRS'ye göre hazırlanan finansal tabloların kalite düzeyi daha da artmıştır.	Evet	124	3,44	,735	2,634	365	,097	,009*
	Hayır	243	3,22	,733	2,631	247,092		,009

*p<0,05, N:Cevaplayan Sayısı, AO:Aritmetik Ortalama, SS: Standart Sapma, Sd: Serbestlik Derecesi

“H3: Öğrencilerin okuduğu sınıfla TMS/TFRS'leri algılama düzeyleri arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi Tablo 7 ve Tablo 8'deki sonuçlara göre, Tablo 8'de listelenmiş 7 ifade için kabul, diğer 18 ifade için reddedilmiştir.

Öğrencilerin staj yapmış olma özellikleri açısından verdikleri cevaplar arasında istatistikî fark olup olmadığının tespiti için uygulanan Independent Sample t-testi analizi sonucunda Tablo 9'da görülen 5 ifadede istatistikî anlamlı fark (P<0,05) tespit edilmiştir. Anlamlı fark sonuçları tabloda koyu punto ve (*) ile birlikte gösterilmiştir.

“Genel Muhasebe dersini almış olan öğrenciler TMS/TFRS'yi kendi çabaları ile öğrenebilir” ifadesinde staj yapan öğrencilerin lehine istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir. AO açısından değerlendirdiğimizde ise staj yapan öğrencilerin bu ifade için daha çok “fikrim yok” seçeneğini işaretledikleri görülmektedir.

“TMS/TFRS'lerin iyi şekilde öğrenilmesinin muhasebe mesleğini icra edenler/edecekler için oldukça gerekli olduğuna inanıyorum” ifadesinde staj yapmamış olan öğrenciler lehine istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir. AO açısından değerlendirildiğinde ise bu ifadeye staj yapmamış olan öğrencilerin daha çok “fikrim yok” seçeneğini işaretledikleri görülmektedir.

“Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim” ifadesinde staj yapan öğrenciler lehine istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir.

“Okuduğum bölümde TMS/TFRS dersleri zorunlu ders olarak verilmelidir” ifadesinde staj yapan öğrenciler lehine istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir.

“TMS/TFRS'ye göre hazırlanan finansal tabloların kalite düzeyi daha da artmıştır” ifadesinde staj yapan öğrenciler lehine istatistikî fark olduğu tespit edilmiştir. Staj yaptığını belirten öğrencilerin bu ifadeye daha çok katıldıkları tespit edilmiştir.

“H4: Öğrencilerin staj tecrübeleri açısından TMS/TFRS'leri algılama düzeyleri arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık vardır” hipotezinde Tablo 9'daki sonuçlara göre 5 ifade için kabul diğer 20 ifade için ise reddedilmiştir.

Sonuç

Türkiye'de son yıllarda muhasebe standartları uygulamaları yetkili kurumlar, işletmeler ve muhasebe meslek mensupları açısından ilerleme kaydetmekle birlikte muhasebe standartlarının eğitimi açısından meslekle ilgili bölüm ve programlarda istenilen düzeye henüz gelinebilmiştir. Üniversitelerde ilgili bölümlerin müfredat programlarına konu ile ilgili dersler eklenmeye çalışılmaktadır. Özellikle devlet ve vakıf üniversitelerinde ilgili yüksek lisans ve doktora programlarında dersler yer almakla birlikte, ön lisans ve lisans programlarında TMS/TFRS'ler açısından yeterli bir gelişme sağlanamamıştır. Üniversite öğrencilerinin standartlarla ilgili bilgi ve eğitim düzeylerini belirlemeye yönelik olarak ülkemizde yapılmış araştırmalarda da öğrencilerin büyük çoğunluğunun TMS/TFRS hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıklarının tespit edildiği görülmektedir. TMS/TFRS'lerin karmaşık ve zor olması verilen eğitimlerin yeterli gelmemesini etkilemektedir.

Çalışmada muhasebe derslerini daha fazla gören MYO, uygulamalı bilimler ve işletme bölümleri açısından TMS/TFRS eğitiminin öğrenciler açısından durumunun tespit edilmesi ve öğrencilerin algı düzeyleri açısından farklılık olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır.

Çalışmada öğrencilere aldıkları muhasebe derslerinde az da olsa TMS/TFRS konularından bahsedilip bahsedilmediği sorusuna öğrencilerin yaklaşık %75'i evet cevabını vermişlerdir. İşletme bölümü öğrencilerinin çoğunluğu ve MYO öğrencilerinin yarısından fazlasının bu sorumuza evet cevabı verdikleri tespit edilmiştir. Seçmeli ders olarak TMS/TFRS konulu bir ders aldığını belirten öğrenciler az sayıda olmakla birlikte işletme bölümünde çıkmıştır. Öğrencilerin çoğunluğunun standartlarla ilgili aldıkları ders saatinin yeterli olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Öğrencilerin TMS/TFRS uygulamaları hakkındaki genel düşüncelerini ölçmek için sorduğumuz ifadelerden en yüksek katılım alan ifade “TMS/TFRS hakkında daha fazla uygulama yapılması gerekir” ifadesi olmuştur. Öğrenciler derslerde daha fazla uygulamalı TMS/TFRS konuları görmek istemektedirler. Ayrıca “TMS/TFRS uygulamalarının muhasebe paket programlarıyla birlikte anlatılması gerektiği belirtilmiştir. En düşük AO değerini “Ülkemizde TMS/TFRS standartlarından sorumlu olan kurumlar hakkında oldukça bilgi sahibiyim” ifadesi almıştır. Öğrencilerin muhasebe standartları ile ilgili kurumlar hakkında bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrencilerin Genel Muhasebe dersini almış olsalar bile TMS/TFRS’yi kendi çabaları ile öğrenebileceklerini düşünmedikleri ortaya çıkmıştır.

Yaş değişkeni açısından 20 yaş ve altı ile 21 yaş ve üstü öğrenciler arasında; uygulamalı bilimler, işletme, muhasebe ve vergi uygulamaları bölümleri arasında; 2.,3., ve 4. Sınıflar arasında; staj yapmış ve yapmamış öğrenciler arasında TMS/TFRS konularında istatistiki anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak; ön lisans ve lisans düzeyindeki üniversite öğrencilerinin TMS/TFRS konusunda bilgi ve eğitim bakımından yetersiz olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, okullarda TMS/TFRS ile ilgili olarak gerek dersin öğretim elemanları tarafından gerekse konu uzmanları çağrılarak seminer, konferans vb. etkinlikler ile öğrenciler bilgilendirilmelidir. Bunun yanında meslekle ilgili bölüm ve programlarda okutulan zorunlu muhasebe derslerinin TMS/TFRS’yi içerecek şekilde güncellenmesi veya TMS/TFRS’nin ayrı bir ders olarak seçmeli dersler arasına eklenmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Albu, N., Albu, C.N. ve Girbină, M.M. (2012), “Educating Accounting Students in an Emerging Economy - an Analysis of the Importance of Stereotypes in Teaching IFRS”. *International Journal of Academic Research*. 4(3), 51-57, May.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım E. (2007), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, 5. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.

Aktaş, R. ve Karğın M. (2012), “UFRS’ye Geçiş Sürecinde Yükseköğretimde Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi”, *World of UFRS Dergisi*, Aralık, <http://dergi.mumeyek.org/pdfler/d1863.pdf>, (Son Erişim Tarihi: 24 Ocak 2016)

Dalğar, H., Çelik, İ. ve Mortaş, M. (2011). “Muhasebe Öğrenimi Gören Öğrencilerin TMS/TFRS Hakkındaki Farkındalıklarına Yönelik Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*. 6: 217-230.

Demirkutlu (Karakaya), F. (2014), “İşletme Lisans Öğrencilerinin Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki İlgili Düzeyleri, Beklentileri ve Farkındalıkları: Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Örneği” *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 2/16, 156-174.

James, M. L. ve Blaszczynski, C. (2010), “Accounting Students’ Perceptions Of International Financial Reporting Standards”, *Journal for Global Business Education*,. 10, 37-49.

Kozak, M. (2014), *Bilimsel Araştırma: Yazarım, Yazım ve Yayın Teknikleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Kurnaz, N. (2002), “Statistical Analysis of the Factors Affecting Accounting Students’ Awareness of the TAS (Turkish Accounting Standards) and TFRS (Turkish Financial Reporting Standards)”, <http://www.ajournal.co.uk/pdfs/BSvolume4%281%29/BSVol.4%20%281%29%20Article%2014.pdf>, (Son Erişim Tarihi:24 Ocak 2016).

James, M.L. ve Blaszczynski, C. (2010), “Accounting Students’ Perceptions of international Financial Reporting Standarts”, *Journal for Global Business Education*, 10, 37-49.

Nakip, M. (2003), *Pazarlama Araştırmaları Teknikler ve SPSS Destekli Uygulamalar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Poria, S. V. (2009), “IFRS Implementation and Challenges in India” *Maharashtra Economic Development Council-MEDC Monthly Economic Digest* (August).

Ülkü, S. ve Gökgöz, A. (2013), “Lisans ve Ön Lisans Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Konusundaki Bilgi ve Algı düzeylerinin ve Farkındalıklarının Ölçülmesi: Yalova Örneği” *Mali Çözüm Dergisi*, 12(116), (Mart-Nisan): 39-56

Yanık, A., Yıldız, F., Kara, E. Ve Günce, N. (2013), “Muhasebe Eğitimi Gören Ön lisans Öğrencilerinin Muhasebe Standartları Hakkındaki Algıları Üzerine Bir Araştırma” *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 36, 243-252, Nisan.

Yıldız, F. ve Yanık, A. (2013), “Yüksek Öğretimde Öğrenim Gören Öğrencilerin Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Hakkındaki Algıları: Ampirik Çalışma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 205-220.

Yılmaz, Z., Şahin, Z. ve Çankaya, F. (2014), “Orta ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki Öğrenci, Akademisyen ve Uygulayıcıların TMS/TFRS Farkındalıkları ve Görüşleri Üzerine Bir Çalışma” *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 16/2, 110-135.

Patro, A. ve Gupta, V. K. (2012), “Adoption of International Financial Reporting Standards (IFRS) in Accounting Curriculum in India - An Empirical Study”. *Procedia Economics and Finance*. 2, 227 – 236